

سفر نامه

اصفهان گردی متفاوت
کویر ورزنه و تالاب گاوخونی

ارزو احمدزاده، راهنمای طبیعت گردی

گاهی باید عادت‌ها را کنار بگذاریم و طعم تجربه جدید را بچشیم. تکرار، تبدیل به عادت می‌شود، حتی سفرهای تکراری هم تبدیل به عادت می‌شوند. عادت کرده‌ایم که برویم شیراز و حافظیه را ببینیم، غافل از آنکه خواجهی کرمانی در کنار دروازه قرآن خفته است. و همین قصه برای اصفهان نیز تکرار می‌شود: اصفهان و نقش جهان و منار جنبان و چهل ستون در صورتی که اصفهان پر از زیبایی است، ما تصمیم گرفتیم این بار اصفهان برویم، اما نقش جهان نه. پاییز است و فصل کویر و رمل و شن، پس سسری به کویر ورزنه در استان اصفهان می‌زنیم. شب را در روستای ورزنه اقامت می‌کنیم. و صبح به سمت تالاب گاوخونی حرکت می‌کنیم. تالاب بین المللی گاوخونی که باتلاق گاوخونی نیز خوانده می‌شود، پناهگاهی برای پرندهای مهاجر است که بخش بزرگی از آن در استان اصفهان و

مایقی در استان یزد قرار دارد و زاینده رود به آنجا می‌ریزد. آب مراد در زمستان بیشتر است، اما در تابستان چون زاینده رود به مصرف آبیاری اراضی مسیری می‌رسد و نسبت آب‌های ورودی نیز کمتر است از وسعت مراد کاسته می‌شود. بعد از تالاب به سمت گاوجه می‌رویم. گاوجه سازهای سنتی است که با کمک گاو، آب را از چاه می‌کشند. گاوی که برای این منظور استفاده می‌شود گاوسبستانی است که کوهان دارد. طناب سطل چاه به کوهان گاو وصل است و گاو بانوای آواز مرد گاو بان مسیری را می‌رود و با می‌گردد و با حرکت و سطل به ته چاه رفته و پر آب بالا می‌آید. قصه این گاو حتی از خود سازه گاوجه نیز زیباتر است. گاو فقط صادی همین آواز و همین مرد حرکت می‌کند، اگر کس دیگری ترانه را بخواند او از جایش تکان نخواهد خورد و ایستگی عجیبی است. با بی‌مومن راهی کوتاه و گذشتن از مزارع پنبه در حاشیه جاده از دور بنایی آجری و عظیم خودمانی می‌کند که روزگاری نه چندان دور در دل مزارع، کبوتران بی ششماری را در دل خود جای داده بوده است. کبوتر خانه یا برج کبوتر سازی است که به جهت لانه‌گری پرنده‌ها به خصوص کبوترها ساخته می‌شده است. کاربرد عمده این بناها جمع آوری مدفوع پرندگان جهت استفاده در کشاورزی، دیبانی، چرم‌سازی و ساخت باروت بوده است. ارتفاع این برج تقریباً ۱۵ متر است و داخلش پر است از لانه‌هایی یکسان و هم‌اندازه؛ به راستی که هیچ کار قدیمی‌هایی حکمت نبوده نهار را در کنار کبوتر خانه می‌خوریم و به سمت رمل راهی می‌شویم. ماشین را کنار بلندترین رمل پارک می‌کنیم و برای دیدن غروب به بالای رمل می‌رویم. کفش‌ها را از پایم در می‌آورم و پا برهنه بر شن هاقدم می‌گذارم تا کویر را بیشتر حس کنم و به یاد دکتر شریعتی می‌افتم که می‌گفت: «کویر، این هیچستان پراسراری که در آن، دنیا و آخرت، روی در روی هم‌اند. دوزخ زمینش و بهشت، آسمانش». اینجا غروب را با تمام وجود می‌توان حس کرد. آسمان آبی به ناگاه زرد می‌شود و نارنجی و قرمز، و اگر ستاره‌های چشمک زدن آرزویت برآورده می‌شود و امشب یکی از آن هزار ستاره به من چشمک زد و آرزویم برآورده شد: تالاب گاوخونی، که فقط و نه‌واین بار دیدمش. به سمت ورزنه و محل اقامت‌مان باز می‌گردیم و از غروب کویر فقط چند عکس به یادگار بر ایمان می‌ماند.

در مسیر بندر عباس و ساحل خلیج فارس تا کرمان؛ علاوه بر لذت بردن از تفریحات آبی، می‌توانید تعدادی از شگفتی‌های طبیعی خطه جنوب را در کنار آثار تاریخی آن منطقه مشاهده کنید: از معماری روستای صخره‌ای میمند تا بادگیرهای قدیمی استان کرمان

شمالی-شرقی قرار گرفته که هوای اطراف را با عبور از کانال‌های تهویه به درون فضاها که در واقع تابستان نشین خانه بوده، می‌فرستاده است. این بادگیر از آثار منحصر به فرد معماری است و گفته شده که ملهم از دودکش کشتی‌های قدیمی بوده است. از جمله تزیینات به کار رفته در بنا مجموعه لوله‌های چینی شکل بادگیر است که دهانه آنها به چهار جهت باز است. بدنه خارجی لوله‌های بادگیر با قطعات کوچک آجرهای هندسی شش ضلعی تزیین شده است. همچنین سری به بازار سنتی شهر، یخدان‌های دوقلو و موزه سیرجان بزنید. بازار سیرجان یا بازار دوقلو سیرجان یکی از قدیمی‌ترین بازارهای سیرجان بوده که در دوره محمدخان قاجار ساخته شده و در سال ۱۳۲۲ مرمت شده است. در این بازار که مسقطی سیرجان به وفور در آن یافت می‌شود، بناهای شاخصی از جمله مدرسه احمدی، مسجد جامع اعظم ملاحسین خان و مسجد کلاه مال‌ها (مسجد امام جعفر صادق) نیز در آن قرار داد. سقف‌های گنبدی این بازار و نورگیرهای آن‌ها نظر هر فردی را به خود جلب می‌کند. مغازه‌های این بازار بیشتر شامل شیرینی‌فروشی‌ها و عطاری‌هایی است. یخدان‌های سیرجان

زده‌ایند. در مواد خوراکی راهمیشه ببندید و اگر قصد دارید شب را در چادر بگذرانید ورود و خروج، زیپ چادر را حتماً محکم کنید. البته امکانات پزشکی هم در مجتمع موجود است و تاکنون هیچ اتفاق خطرناکی از بابت متوجه گردشگران نشده است؛ پس لازم نیست که نگران باشید.

شهر میناب: از انتهای شرقی بندرعباس که خارج شوید و جاده تهران را در پیش بگیرید، در همان اوایل جاده به یک دوراهی می‌رسید که مسیر سمت راست به طرف رودان و میناب، و مسیر سمت چپ به طرف سیرجان و تهران می‌رود. اگر در سفرتان فرصت دارید می‌توانید یک روز را هم در میناب بگذرانید. قبل از رسیدن به میناب، جاده سد میناب را در سمت چپ خود خواهید دید. در شهر میناب هم بازار سنتی، پنجشنبه‌بازار و قلعه بی‌بی مینو را می‌توانید ببینید.

غار نمکی خرسین: ۳۵ کیلومتر بعد از آبگرم گنو، خروجی روستای سیاهور را در سمت راست جاده خواهید دید. از جاده تا سیاهور ۱۵ کیلومتر فاصله است و وقتی به سیاهور رسیدید جاده‌ای در سمت چپ، شما را به طرف روستای خرسین، و غار نمکی زیبایش هدایت خواهد کرد که جزو آثار طبیعی ملی است. برای پیدا کردنش می‌توانید از اهالی منطقه پرس و جو کنید.

آبشار فدایمی: آبشار فدایمی را عرض‌ترین آبشار ایران می‌نامند. این آبشار در استان فارس واقع شده، اما از مسیر شما هم قابل دسترسی است. در همان جاده‌ای که هستید، حدود ۲۰ کیلومتر مانده به شهر حاجی آباد، یک جاده در سمت چپتان هست که به طرف فدایمی و داراب استان فارس می‌رود، وارد آن شوید و حدود ۹۰ کیلومتر برانید تا به شهر فدایمی برسید. در آنجا هم تابلوهای آبشار را دنبال کنید. جاده

هشت کیلومتری آبشار، خاکی است. جاده را به طرف شمال ادامه دهید و حاجی آباد را هم رد کنید. شهر بزرگ بعدی سیرجان است.

استان کرمان:
در استان کرمان علاوه بر شهر تاریخی کرمان، روستای میمند در شهرستان شهر با یک هم بسیار تماشایی است.

شهر سیرجان: معروف‌ترین جاذبه تاریخی این شهر بادگیر چینی در بلوار دکتر صادقی، کوجه حاج رشید قرار دارد که به خاطر شکل منحصر به فردش معروف است. بنای قدیمی که از آن به عنوان بادگیر چینی نام می‌بریم در واقع باقیمانده یک خانه قدیمی به نام خانه آقاسید علی صفر رضوی است. این بادگیر از آثار دوران پهلوی است که به لحاظ ارزش‌های فرهنگی و هنری که تلفیقی از معماری و صنعت است، بنا شده است. بادگیر مشهور با شبکه‌های هندسی منظم آن که در زیر بادگیر قرار دارد، روی فضاهای مستطیل شکل

خارج نشده‌اید، قدم زنی در ساحل را از دست ندهید.

آب گرم گنو: جاده بندرعباس به سیرجان را که در پیش بگیرید حدود ۲۵ کیلومتر بعد از سه راهی میناب، خروجی آبگرم گنو را در سمت چپ خود می‌بینید. گنو نام قله معروفی در آنجا است. آبتنی در تأسیسات آبگرم این منطقه خالی از لطف نیست.

چند سالی هم است که به دلیل امکانات تفریحی و گردشگری که در اطراف چشمه‌های آبگرم بنا شده، از بازارچه گرفته تا شهر یازی، بسیاری خود را برای گذراندن یک شب شاد به مجتمع آبدرمانی گنو می‌رسانند. منطقه حفاظت‌شده گنو دارای چشمه‌های آبگرم متعددی است که اگر چه ممکن است در بعضی از آن‌ها جای خلوتی را هم پیدا کرد، اما از همه مطمئن تر منطقه مجتمع آبدرمانی گنو است که در هر زمان از سال که به آنجا برسید، امکانات برای شما مهیا است. بسته به اینکه کدام چشمه را انتخاب کنید، دمای آب بین ۳۵ تا ۴۱ درجه متفاوت است. آب این چشمه بی‌نگ و شفاف اما شور و تلخ مزه است، اما اگر به بعضی مشکلات گوارشی دچار هستید، بهتر است مزه بدن را تحمل کنید و چند جرعه‌ای هم بنوشید. خوردن این آب به دلیل داشتن مقدار زیاد کلرید سدیم، موجب افزایش ترشح بزاق و بالا رفتن حرکات معده می‌شود و در نهایت اثر ملین بر دستگاه گوارش دارد. علاوه بر تمام این‌ها شناور شدن در این آب باعث باز شدن رگ‌ها می‌شود و گوگرد و املاح دیگر محلول در آن برای درمان بیماری‌های تنفسی، پوستی و رماتیسم هم مناسب است. بعد از اتمام آبتنی می‌توانید مسیر خروج آب چشمه را دنبال کنید که شما را به نقاط دیدنی خواهد کشاند. آب بعد از خروج از چشمه به سمت نخلستانی می‌رود که در ختان ۵۰۰ ساله در آن وجود دارند و سال‌ها است که از آب همین چشمه‌ها سیراب می‌شوند. در پایین دست چشمه‌ها و پیش از رسیدن به نخلستان چند آسیاب آبی وجود دارد که سال‌ها قبل بومیان

در بندرعباس سکونت داشته و تجارت می‌کردند. این معبد برای آن‌ها ساخته شده بود. بازارهای اوزی‌های و لاری‌ها از دیدنی‌ترین بازارهای بندرعباس هستند. این دو بازار حدود ۳۰۰ سال قدمت دارند و در گذشته مهم‌ترین بازارهای این شهر بندری بودند. هنوز هم این بازارها به خاطر قیمت‌های خوبشان و فضای قدیمی‌ای که دارند، بسیاری را جذب می‌کنند. فاصله بازارهای اوزی‌ها و لاری‌ها باهم فقط پنج دقیقه است و می‌توانید به راحتی پیاده مسیر بین آن‌ها را طی کنید. همچنین در خیابان پاسداران، موزه و آب‌انبارهای دوره صفوی را خواهید دید. در بلوار طالقانی یا همان ساحلی، به دیدن عمارت کلاه فرنگی بروید که آن هم قدمت صفوی دارد و کنار اسکله قدیم شهر است. این عمارت در گذشته گمرک و محل تجارتخانه داخلی و خارجی بوده است و چون به شکل معماری اروپایی آن دوره ساخته شده، مانند بسیاری از عمارت‌ها و بناهای دوران قاجار، با عنوان «عمارت کلاه‌فرنگی» نامیده می‌شود. عمارت کلاه فرنگی بندرعباس در نزدیکی اسکله‌ی قدیمی این شهر، در بلوار طالقانی قرار دارد. حمام گله‌داری یا حمام شاه‌عباس، اکنون به موزه مردم‌شناسی تبدیل شده و در بلوار ساحلی است. این حمام تنها حمام قدیمی بندرعباس است که از گذشتگان به یادگار مانده است. در زمان قاجار، این حمام از سوی مسجد گله‌داری وقف شده و تجارتخانه‌ی حاج شیخ‌احمد گله‌داری واقع آن بود.

سنگ‌های دریایی، اسفنجی و ساروج محلی و گچ دست‌کوب مصالح مورد استفاده در ساخت این حمام است. معماری حمام گله‌داری مثل دیگر حمام‌های نواحی کویری، دارای فضای بینه، سرپینه، گرمخانه و خزینه است. در سقف حمام نیز پنج گنبد بزرگ و کوچک به چشم می‌خورد. در همان نزدیکی، می‌توانید مسجد جامع دلگشا را ببینید که شبستان و گچبری‌های زیبایی دارد. این مسجد یکی از قدیمی‌ترین مساجد این شهر است. تا از شهر بندرعباس

خارج نشده‌اید، قدم زنی در ساحل را از دست ندهید.

آب گرم گنو: جاده بندرعباس به سیرجان را که در پیش بگیرید حدود ۲۵ کیلومتر بعد از سه راهی میناب، خروجی آبگرم گنو را در سمت چپ خود می‌بینید. گنو نام قله معروفی در آنجا است. آبتنی در تأسیسات آبگرم این منطقه خالی از لطف نیست.

چند سالی هم است که به دلیل امکانات تفریحی و گردشگری که در اطراف چشمه‌های آبگرم بنا شده، از بازارچه گرفته تا شهر یازی، بسیاری خود را برای گذراندن یک شب شاد به مجتمع آبدرمانی گنو می‌رسانند. منطقه حفاظت‌شده گنو دارای چشمه‌های آبگرم متعددی است که اگر چه ممکن است در بعضی از آن‌ها جای خلوتی را هم پیدا کرد، اما از همه مطمئن تر منطقه مجتمع آبدرمانی گنو است که در هر زمان از سال که به آنجا برسید، امکانات برای شما مهیا است. بسته به اینکه کدام چشمه را انتخاب کنید، دمای آب بین ۳۵ تا ۴۱ درجه متفاوت است. آب این چشمه بی‌نگ و شفاف اما شور و تلخ مزه است، اما اگر به بعضی مشکلات گوارشی دچار هستید، بهتر است مزه بدن را تحمل کنید و چند جرعه‌ای هم بنوشید. خوردن این آب به دلیل داشتن مقدار زیاد کلرید سدیم، موجب افزایش ترشح بزاق و بالا رفتن حرکات معده می‌شود و در نهایت اثر ملین بر دستگاه گوارش دارد. علاوه بر تمام این‌ها شناور شدن در این آب باعث باز شدن رگ‌ها می‌شود و گوگرد و املاح دیگر محلول در آن برای درمان بیماری‌های تنفسی، پوستی و رماتیسم هم مناسب است. بعد از اتمام آبتنی می‌توانید مسیر خروج آب چشمه را دنبال کنید که شما را به نقاط دیدنی خواهد کشاند. آب بعد از خروج از چشمه به سمت نخلستانی می‌رود که در ختان ۵۰۰ ساله در آن وجود دارند و سال‌ها است که از آب همین چشمه‌ها سیراب می‌شوند. در پایین دست چشمه‌ها و پیش از رسیدن به نخلستان چند آسیاب آبی وجود دارد که سال‌ها قبل بومیان

خودروی شخصی: برای رسیدن به بندرعباس باید از یزد و مسیر جان خود راه این شهر برسانید. فاصله تهران تا بندرعباس حدود یک هزار و ۵۰۰ کیلومتر است. در بر گشت هم باید مسیر یک هزار کیلومتری کرمان تا تهران را بیمایید که از یزد تا ناین می‌گذرد. برای استراحت در روزهای رفت و برگشت می‌توانید یزد یا ناین را انتخاب کنید.

قطار: قطارهایی که از تهران و مشهد به هر دو مقصد بندرعباس و کرمان حرکت می‌کنند، می‌توانند برای ساکنان این شهرها و شهرهای مسیر مفید باشند. هر دو ایستگاه بندرعباس و کرمان، سرویس خودروبر هم دارند و می‌توانید خستگی رانندگی رفت و برگشت را حذف کنید.

استان هرمزگان:

در استان هرمزگان هم فرصت استفاده از آبگرم را دارید و هم خریداز بازار میناب.

بندرعباس: در این شهر علاوه بر بازارهای سنتی و جدید می‌توانید به معبد هندوها سر بزنید که در بلوار امام روبه‌روی بازار قرار دارد. معبد هندوها که با نام پرستشگاه بت‌گوران نیز شناخته می‌شود، در سال ۱۲۱۰ هجری قمری، در دوران حکومت محمدحسن خان اسعدالملک (حاکم وقت بندرعباس) از محل جمع‌آوری هدایای هندوها توسط تاجران هندی ساخته شده است. از سال ۱۳۰۰ شمسی تا ۱۳۴۴، برخی از هندوها

نگاه‌دهنده، راهنمای گردشگری

یکی از ویژگی‌های سفرهای زنجیره‌ای و استان به استان؛ آشنا شدن با فرهنگ‌های متفاوت در اقلیم‌های مختلف است.

مناطق جنوبی ایران به خاطر دور بودنشان از بسیاری از شهرها، عمدتاً مورد استقبال گردشگران قرار می‌گیرند. در این راهنمای سفر؛ شما را از بندرعباس و ساحل خلیج فارس هدایت می‌کنیم به شهر کرمان در مرز کویر و کوهستان. در این مسیر علاوه بر لذت بردن از تفریحات آبی، می‌توانید تعدادی از شگفتی‌های طبیعی خطه جنوب را در کنار آثار تاریخی آن منطقه مشاهده کنید و ضمن مشاهده معماری روستای صخره‌ای میمند چندین نمونه از بادگیرهای قدیمی را هم در استان کرمان ببینید. سفری که اگر بخواهید لذت کافی از آن ببرید باید حداقل پنج شش روز برایش وقت بگذارید.

چطور برسیم؟

خودروی شخصی: برای رسیدن به بندرعباس باید از یزد و مسیر جان خود راه این شهر برسانید. فاصله تهران تا بندرعباس حدود یک هزار و ۵۰۰ کیلومتر است. در بر گشت هم باید مسیر یک هزار کیلومتری کرمان تا تهران را بیمایید که از یزد تا ناین می‌گذرد. برای استراحت در روزهای رفت و برگشت می‌توانید یزد یا ناین را انتخاب کنید.

قطار: قطارهایی که از تهران و مشهد به هر دو مقصد بندرعباس و کرمان حرکت می‌کنند، می‌توانند برای ساکنان این شهرها و شهرهای مسیر مفید باشند. هر دو ایستگاه بندرعباس و کرمان، سرویس خودروبر هم دارند و می‌توانید خستگی رانندگی رفت و برگشت را حذف کنید.

استان هرمزگان:

در استان هرمزگان هم فرصت استفاده از آبگرم را دارید و هم خریداز بازار میناب.

بندرعباس: در این شهر علاوه بر بازارهای سنتی و جدید می‌توانید به معبد هندوها سر بزنید که در بلوار امام روبه‌روی بازار قرار دارد. معبد هندوها که با نام پرستشگاه بت‌گوران نیز شناخته می‌شود، در سال ۱۲۱۰ هجری قمری، در دوران حکومت محمدحسن خان اسعدالملک (حاکم وقت بندرعباس) از محل جمع‌آوری هدایای هندوها توسط تاجران هندی ساخته شده است. از سال ۱۳۰۰ شمسی تا ۱۳۴۴، برخی از هندوها

